

אבות תקנום

תמצית סוגיות ה"דף היומי"

מתוך "דרך ישרה" מסכת יומא

פרשת תרומה דפים עט - פח

דרך ישרה תמצית הדף

דף עט-פא

*אכילה ושתייה ושיעורם. *אזהרת עינוי.

א.

השיעורים ביוה"כ אכילה ככותבת הגסה ושתייה מלא לוגמיו, והדינים 1. בעי האם ככותבת בלא גרעיניתה או כמה דגסה, וכן מייתי דבעי לגבי מת האם עצם כשעורה הוא בקליפתה. 2. לרב יהודה ככותבת הוא טפי מכביצה והא דר"ג החמיר להעלות לסוכה שתי כותבות זהו כיון שחסרו גרעינן או פירות א"צ סוכה, ולרב זביד כותבת פחות מכביצה דיליף להו"א מב"ש דחמץ ככותבת דבעו שיעורא טפי מכזית ודחי דלמא הוא כביצה ולמסקנא מר"י דחייב ברהמ"ז על כביצה מכיון שמשביעה וכ"ש דמייתבא דעתא. 3. כל השיעורין בכזית, חוץ מטומאת אוכלין ששיעורה בכביצה היות ושינה הכתוב בלשונו דכתיב מכל האוכל אשר יאכל וזהו ביצת תרנגולת שהיא אוכל הבא מחמת אוכל וא"צ שחיטה או קריעה, או שזהו אוכל שנכנס בבת אחת בבית הבליעה, וראיה לדבר יוה"כ דשונה שנאמר אשר לא תעונה ושיעורו שונה בככותבת. 4. האוכל חלב בזמן הזה צריך לכתוב שיעור שמא ישתנה להו"א שיחייבו על כזית קטן ודחי דאינו שב מידיעתו ולמסקנא שמא יגדילו את הכזית, ואמרין ששיעורים של עונשים הלכה למשה מסיני ושכחו וב"ד של יעבץ חזרו ויסדום. 5. מלא לוגמיו לב"ה זהו כל שישלקנו לצד אחד ויראה כמלא לוגמיו ברווח ולר"א כמלא לוגמיו דחוק, לר"י בן בתירא כדי גמיעה ולב"ש רביעית ולא הוי מקולי ב"ש דנשאל לגבי עוג מלך הבשן. 6. החיוב ביו"כ משום ישוב הדעת והכי קים להו לרבנן, ולכן שתיה כמלא לוגמיו ידיה ואכילה לכולם בככותבת אלא לעוג מייתבא דעתיה פורתא, וכן באכילת לולבי גפנים מול בשר שמן, ובכדי אכילת פרס. 7. אומצא ומילחא מצטרף לשיעור ככותבת דהכי אכלי אינשי, וכן ציר ע"ג ירק דמשום שהוא אכשורי אוכלא אין דינו כמשקה. 8. האוכל אכילה גסה ביו"כ פטור כיון דמזיק, וכן זר שאכל תרומה פטור מחומש. 9. האוכל ושותה אינם מצטרפין, ואתי להו"א רק כרבי יהושע דכל שאין שיעורו וטומאתו שוה לא מצטרף, ולמסקנא אף כרבנן משום דליכא יתובי דעתא. 10. אכל ושתה בהעלם אחד חייב אחת, אבל אכל ועשה מלאכה חייב שתיים. 11. אכל אוכלין או משקין שאינם ראויים כגון ציר ומוריים וכס פלפלי וזנגבילא יבשין ועלי גפנים פטור, אך חייב על לולבי גפנים שלבלבו מר"ה עד יוה"כ או כל שלושים יום. 12. לרבי חומץ משיב את הנפש וחייב, ורב גידל דרש אין הלכה כרבי ואח"כ כולם מזגו ושתו, והקפיד דקאמר דיעבד מועט וחי ולא לכתחילה מרובה ומזוג.

ב.

היכן כתיבא אזהרת עינוי 1. לריש לקיש לא נכתבה אזהרה כיון דאי אפשר לכתוב: לא תאכל, לא

תעונה, השמר פן לא תעונה, השמר במצות עינוי, וקשיא לימא אל תסור מן העינוי. 2. כתיב ועניתם את נפשותיכם כל מלאכה לא תעשו, ואמרינן דליכא כרת ואזהרה על תוספת מלאכה ועינוי דכתיב עצם היום הזה. ואזהרת עינוי של יום עצמו אתיא מדכתיב כרת על מלאכה ביה"כ ומיותר כיון דאתי מעינוי שלא נוהג בשבתות ויו"ט אלא להפנות גז"ש לעינוי דהוי כמו מלאכה שלא ענש א"כ הזהיר, ודחי שעינוי לא הותר מכללו משא"כ מלאכה. 3. א"צ לכתוב עונש בעינוי ונדע ממלאכה שהותרה מכללה ש"מ להפנות לגז"ש דעינוי כמלאכה שענש והזהיר, ודחי שמלאכה נוהגת בשבתות ויו"ט משא"כ עינוי. 4. בגז"ש עצם, ומופנה דכתיבי ארבעה לאוין וכרת ואתו לאזהרה ועונש דיממא ולילא וחד לאפנוי ללמוד עינוי ממלאכה בין דיממא ובין דלילא. 5. לר"ש בגז"ש עינוי מאשת איש דענש והזהיר. 6. לראב"י בגז"ש שבת שבתון משבת בראשית דענש והזהיר. 7. לר"פ יו"כ גופיה נקרא שבת דכתיב תשבתו שבתכם דעדיפא ליה קרא דבגופיה, ולאידך איצטריך לרישא שמוסיפים מחול על הקודש בכניסתו וביציאתו ביו"כ בשבתות וביו"ט, וכן ילפינן מהאי קרא דמצוה לאכול בערב יו"כ.

סדר פב פג

*צום בסכנה. *הרפואות.

א. צום במקרי סכנה 1. בקטנים איכא שנתיים של חינוך לשעות שמאכילין באיחור, ופליגי האם יש גם שנתיים של השלמה מדרבנן, ובחולה רק שנה. 2. מעוברת שהריחה ביו"כ מאכילין אותה עד שתשוב נפשה, ומייתי דלוחשין לה ובחדא אילחישא ונפק מינה רבי יוחנן ובחד לא עזר ויצא שבתאי אוצר פירות, ואמרינן מעוברת שהריחה בשר קודש או חזיר תוחבין לה: כוש ברוטב, רוטב עצמו ושומן עצמו כיון שאין דבר שעומד בפני פקו"נ חוץ מע"ז שנאמר בכל נפשך וגלוי עריות מנערה המאורסה ושפיכות דמים דמאי חזית דדמך סומק טפי. 3. חולה אומר צריך ורופא אומר שאינו צריך מאכילים אותו ואמרינן דאפילו מול כמה רופאים שומעים לחולה דלב יודע מרת נפשו, ואם החולה אומר שאינו צריך והרופא אומר שצריך מאכילים אותו דקאמר מחמת שטות, וכשיש מחלוקת בין הרופאים אזלינן בתר רוב דיעות ובפלגא ופלגא לקולא משום דהוי ספק נפשות. 4. מי שאחזו בולמוס יש להאכילו עד שיאורו עינוי וזה משיבחין בטעמא בין טוב לרע, ואמרינן מאכילין הקל תחילה והיינו נבילה טבל שביעית, ופליגי בטבל שאפשר לתקנו לעומת תרומה שראויה לכהן. 5. למתיא בן חרש כבד לנשיכת כלב שוטה, סס לחושש בגרונו, בשר חמור לירקון והקזת דם לסרונכי, וחכמים פליגי ומודו רק בסם דשרי.

ב.

הרפואות 1. בולמוס יש להאכיל דבש וכל מיני מתיקה שמאירים את העינים כדאשכחן בעבד המצרי ששבה דוד, ומייתי שיש להאכיל עם דבש אליה או סולת ואפילו קמח שעורים, ומייתי שרבי יוחנן אחזו בולמוס והלך למזרחה של תאנה, ומעשה דר"מ דייק בשמות ולא הביא את כספו לאדם ששמו כידור ולא נכנסו לבית מי ששמו בלה. 2. סימני כלב שוטה: פיו פתוח, רירו נוטף, אזניו סרוחות, זנבו בין ירכותיו, מהלך בצידי דרכים, וי"א שנובח ואין קולו נשמע, ופליגי האם נעשה מנשים כשפניות או מרוח רעה שאז יש להרגו בדבר הנזרק, המתחכך בו מסתכן וצריך להפשיט בגדיו ולרוץ, והננשך על ידו מת ותקנתו לכתוב לחש ע"ג עור של צבוע ולקבור את בגדיו ולשרפם. 3. צפדינא באה מאכילת פת חמה מדאי ושיורי כסא דהרסנא, סימניו כאשר נותן דבר בשניו ויורד דם, ורפואתו שאור או מימיו עם שמן זית ומלח, שומן כנף אווז או לשרוף גרעיני זית בוסר ולהדביק, ומייתי דרבי יוחנן למד את הרפואה ממטרוניתא וגילה בדרשא והטעם שדוחה שבת כיון שמתחיל בפה וגומר בבני מעים.

סדר פד פה

*פקוח נפש. *דחיית שבת בפקו"נ.

א. פקוח נפש 1. כל ספק נפשות דוחה את השבת, קמ"ל אפילו בספק שבת אחרת כגון שאמדוהו

לשמונה, אבל מצטרפין לדיעות להקל. 2. הזריו בהצלת תינוק ה"ז משובח וא"צ ליטול רשות מב"ד, והמעשים שנפל לים ופורש מצודה ומעלהו אף שעולים דגים, נפל לבור עוקר חוליא אף שמתקן מדרגה וקמ"ל אפילו שאינו הולך לאיבוד, ושובר דלת שננעלה אף ששובר נסרים וקמ"ל אף דיכול לשבשו באגוזים, מכבים ומפסיקים בפני הדליקה אף שמכין גחלים לצליה וקמ"ל אפילו לחצר אחרת. 3. לא הלכו בפקו"נ אחר הרוב, ואמרינן בתשעה גוים וישראל אחד הוי ספק נפשות ולקולא, אלא איירי שפירשו כולם לחצר אחרת ולא אמרינן מרובא פריש אבל בפירשו מקצתן הולכים אחר הרוב כיון שלא הוחזק שיש כאן ישראל. 4. עיר שחציה גויים וחציה יהודים ונמצא בה תינוק דינו כישראל לענין להחיותו ולא לענין יחוס ולשמואל יש להצילו אף ברוב כותים, ונפ"מ רוב גויים לענין להאכילו נבילות, רוב ישראל להחזיר אבידתו, ומחצה על מחצה ישראל לענין נזיקין שאם שורו ננגח פטורים ואם שורו התם נגח משלם רק חצי נזק עד שהנזיק יביא ראיה שהוא גוי. 5. במפולת מצאווה חי מפקחין אפילו לחיי שעה, ואם מצאווה מת יניחוהו וזהו אף למ"ד דאמרינן בדליקה אדם בהול על מתו דהתם שייך לכבות, ובודק עד לבו ולכו"ע עיקר החיות בחוטמו, ואף אם מצא עליונים מתים ימשיך לחפש שמא התחתונים חיים.

ב. מנין שפקוח נפש דוחה את השבת, והדחיות 1. לרבי ישמעאל מזה שמותר להרוג גנב שבא במחתרת מספק שמא בא על נפשות ק"ז לפקו"נ, ודחי שהגנב בא על דעת להרוג היות ויודע שאין אדם מעמיד עצמו על ממונו ולכן הבא להרגך השכם להרגו. 2. כהן שרצח מורידים אותו מעם המזבח אבל אם התחיל לעבוד אינו מפסיק, אבל בכדי ללמד זכות מפסיק עבודתו שספק אם יש ממש בדבריו ועבודה דוחה שבת, ודחי שמוסרים זוגא דת"ח לראות אם יש ממש בדבריו. 3. מילה היא אחד מרמ"ח איברי האדם ודוחה שבת ק"ז לכל גופו. 4. אך את שבתותי תשמורו ואך אתי לחלק. 5. כי קדש היא לכם, היא מסורה בידכם ולא אתם בידה. 6. ושמרו בני"י את השבת, חלל שבת אחת כדי שישמרו שבתות הרבה. 7. לשמואל וחי בהם ולא שימות בהם, והא עדיפא כמו פלפלא חריפתא דלכולהו אית פירכא דאשכחן ודאי אבל ספק מנא לן.

סדרה פ"ח

א. *כפרת יוה"כ.* מעלות התשובה. *היודוי ותפילות יוה"כ.*
כפרת יוה"כ 1. עבר על עשה ושב לא זו משם עד שמוחלין לו שנאמר שובו בנים שובבים, וה"ה ל"ת שניתק לעשה. 2. על ל"ת פליגי האם תשובה מכפרת או שרק תולה ויוה"כ מכפר, ולכו"ע על ל"ת חמור כגון לא תשא רק יוה"כ מכפר. 3. חטאת ואשם ודאי מכפרין כפרה גמורה וכן אין אחר מכפר כפרתו, משא"כ אשם תלוי שאין כפרתו גמורה ומתכפר ביוה"כ. 4. על כרתות ומיתות ב"ד תשובה יו"כ תולין ויסורין ממרקין, שנאמר ופקדתי בשבט פשעם. 5. על חילול השם תשובה יו"כ ויסורים תולין ומיתה ממרקת שנאמר אם יכופר עד תמותון, וזה מי שעושה מעשה שאינו כפי דרגתו, כגון: שהולך ארבע אמות בלא תורה ותפילין, או שחבריו מתביישים מחמת שמועתו, שאנשים אומרים שרא ליה מריה, או מי שקורא ושונה ומשמש ת"ח ואין משאו ומתנו באמונה ואין דיבורו בנחת עם הבריות שהבריות אומרות אוי לפלוני שלמד תורה ואוי לאביו ורבו כמה מקולקלים מעשיו ומכוערים דרכיו, ומפרסמין את החופים מפני חילול השם. 6. האומר אחטא ואשוב אין מספיקים בידו לעשות תשובה אחטא ויוה"כ מכפר אין יוה"כ מכפר ואפילו לרבי דקסבר יוה"כ מכפר בלא תשובה מיהו אגב שאני. 7. יוה"כ מכפר על עבירות שבין אדם למקום, אבל על עבירות שבין אדם לחבירו לא מתכפר עד שירצה את חבירו ואפילו הקניטו בדברים שנאמר נוקשת באמרי פיך. וצריך לפייסו בממון ולהרבות עליו ריעים בשלש שורות של שלשה בני אדם, ואין לבקש יותר משלש פעמים ואם מת

מביא עשרה בני"א על קברו ומבקש מחילה מה' וממנו, ומה שרב בקש מחילה מרבי חנינא פעמים רבות דרביה שאני ולא מחל לו כדי שילך לבבל וכן מייתי מעשה מהטבח שלא בקש מחילה מרב ומת.

ג. מעלת התשובה ומנין 1. גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם שנאמר ארפא משובתם וזה בתשובה מיראה, שובו בנים שובבים זה מאהבה, ולקחתי אתכם אחד מעירו שנים ממשפחה זה ע"י יסורין. 2. תשובה מגעת עד כסא הכבוד שנאמר שובה ישראל עד ה' אלקיך. 3. דוחה ל"ת שבתורה דדמיא למחזיר גרושתו משנישאת. 4. מקרבת את הגאולה, שנאמר ובא לציון גואל משום ולשבי פשע ביעקב. 5. זדונות נעשים כשגגות שנאמר כי כשלת בעוונך, וה"מ בשב מיראה אבל שב מאהבה זדונות נעשים כזכויות שנאמר עליהם הוא יחיה ומכאן שמארכת שנותיו. 6. מדת ה' שלא כמדת בשר ודם, שה' מתפייס בדברים ומחזיק טובה ומעלה עליו שהביא פרים בנדבה. 7. בשביל יחיד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם שנאמר ארפא משובתם כי שב אפי ממנו. 8. בעל תשובה זהו מי שניצל מאותה עבירה פעם ראשונה ושניה, באותו פרק באותה אשה ובאותו מקום. 9. כתיב אשרי נשוי פשע כסוי חטאה ומאידך מכסה פשעיו לא יצליח, ומתרצינן שזהו בחטא מפורסם או בין אדם לחבירו. 10. ה' מוחל עד שלש פעמים שנאמר פעמים שלש עם גבר, וכן נאמר בצבור ועל ארבעה לא אשיבנו. 11. ככלב שב על קיאו פליגי האם זהו מי שמתוודה פעם שניה בלי שחטא בזה שוב, או שהוא משובח והפסוק איירי במי שעובר עבירה ושונה בה שאז נעשית לו כהיתר. 12. פליגי האם אין לפרוט את החטא שנאמר כסוי חטאה או דצריך וכמו שמשא אמר שעשו אלוהי זהב, ולאידך משה רבינו קאמר שזו היתה סיבת הכישלון. 13. משה אמר שיכתוב סורחני כדי שידעו שעונו מועט שנאמר יען לא האמנתם בי וטוב שלא נשאו לו פנים, ודוד לא רצה שיכתב ומשל לשתי נשים אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית. ומייתי שההולך לדון נכנס ויוצא ערום ולוואי שתהא ביאה כיציאה ולא לעולם חוסן, הצדיקים מזכים לבניהם כגון בני אהרן והרשעים מחייבים לבניהם כגון טבי שיצא מכנען. 14. כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו כדי שלא יהיה בגהנום ותלמידיו בגן עדן, וכל המחטיא את הרבים אין מספיקים בידו לעשות תשובה.

ג. הוידוי ותפילות יום הכיפורים 1. הוידוי קודם האכילה שמא תטרף דעתו בסעודה, ולאחר מכן שמא אירע בסעודה דבר קלקלה, ומתוודה בערבית שחרית מוסף מנחה ונעילה, יחיד באמצע התפילה ושליח צבור באמצעה. 2. פליגי מהו נוסח הוידוי: אתה יודע רזי עולם, ממעמקי הלב, ובתורתך כתוב לאמר, רבון העולמים, כי עוונותינו רבו מלמנות, אלקי עד שלא נוצרתי איני כדאי, ועיקר הוידוי אבל אנחנו חטאנו. 3. בתפילת נעילה פליגי האם זו תפילה יתירה, וחותרם בוידוי או מה אנו חיינו. 4. ערבית במוצאי יוה"כ פליגי האם נפטרת בנעילה, ולמ"ד שאינה נפטרת מתפלל לת"ק מעין שמו"ע ולר"ח בן גמליאל שמו"ע משום הבדלה, ומייתי ליישב את הסתירה בדברי רבי יוסי אם בעל קרי טובל מן המנחה ולמעלה דתלוי אם התפלל נעילה ש"מ דא"צ להתפלל ערבית ורבנן דפליגי עליה ואמרי שטובל טעמייהו דטבילה בזמנה מצוה. 5. הרואה קרי ביוה"כ עונותיו סודרין לימחל ועליו לדאוג כל השנה, ואם עלתה לו שנה מובטח לו שהוא בן העוה"ב.

הדרן עלך פרק שמיני דיומא

וסליקא לה מסכתא יומא!

שאלות לחזרה ושינון

- א. פקוח נפש (5)
 ב. מנין שפקוח נפש דוחה שבת והדחיות (7)
 ג. דף פו- פח
- א. כפרת יוה"כ (7)
 ב. מעלות התשובה ומנין (14)
 ג. הוידוי ותפילות יוה"כ (5)
 הדרן עלך מסכתא יומא
- א. דף עט- פא
 ב. שיעורי האכילה והשתיה ביוה"כ והדינים (12)
 ג. היכן כתיבא אזהרת עינוי (7)
 ד. דף פב- פג
- א. צום במקרי סכנה (5)
 ב. הרפואות (3)
 ג. דף פד- פה

הושלמה סדרת "דרך ישרה" על כל הש"ס! יצאו לאור בס"ד מסכתות:

מכות שבועות	יבמות	ברכות עם מחודדין בפיך.
עבודה זרה הוריות	כתובות	שבת מהדורה חדשה.
מחודדין בפיך	נדרים	עירובין
זבחים	נזיר סוטה	פסחים
מנחות	גיטין	שקלים ר"ה
חולין	קידושין	יומא
בכורות עם הקדמות ומושגים	-עם תורתך שעשועי, סימני הדף, ותוספתא	סוכה
ערכין-תמורה	בבא קמא	ביצה תענית
כריתות-מעילה	בבא מציעא	מגילה-פורים עם מדרש, תוספתא, ותמצית מחזיר יין לרמ"א
נדה	בבא בתרא א-ב	מו"ק חגיגה
	סנהדרין א-ב עם "יש סדר לגמרא" ותמצית כל המסכתא.	

ניתן להשיג: בטל' 054-8479220, ת.ד. 5053 בני ברק, yesodot100@gmail.com מחיר: 5 ₪.

חיבורים נוספים מבית "דרך ישרה":

נשיח בחוקין 1270 מצוות לפי כל השיטות של מוני תרי"ג המצוות.	שירת ישראל - סוגיות מסכת ב"ק.	באהבת תשגה תמיד - שיחות באהבת תורה ודרכי זכירתה מהגאון רבי בונים שרייבר שליט"א.
בחקותין אשתעשע - על תרי"ג מצוות, לשיטת בה"ג ואזהרות ר"ש אבן גבירול.	קיצור חרדים מנוקד ומסודר.	איזוהי דון ישרה - כיצד ללמוד לשנן ולזכור, עם הכנה למסכת מכות.
עתים לתורה - לוחות ללימוד יומי לכל יהודי, עם הרב מרדכי גנוט שליט"א.	קיצור אלשין רות	הקדמות ומושגים - סדר קדשים, ובקרבב בס"ד על סדרי זרעים וטהרות.
	קיצור אלשין אסתר	
	קיצור אלשין איכה בקרבב בס"ד על שה"ש וקהלת.	

ניתן להצטרף לקהל הקוראים,

ולקבל את העלון במייל

לפרטים תגובות והערות:

yesodot100@gmail.com

~69~

המערכת